

Uppsala december 2019

Rapport till HaV nätverk limnisk pedagogik/akvatisk pedagogik

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har fått i uppdrag att under 2019 stärka arbetet med utbildning för en hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor. SLU Centrum för naturvägledning (CNV) har därför på uppdrag av HaV under hösten 2019 arbetat med att kartlägga och samla aktörer som jobbar med limnisk pedagogik och bjuda in till workshop för att vidare utreda om behov finns av att samverka och hur stort det behovet i så fall är.

Sammanfattning

Behovet av ett nätverk för samverkan inom limnisk pedagogik är stort. Man vill utbyta erfarenheter, kunskap, material, idéer, enkla lösningar. Man önskar även en teknisk lösning för att underlätta samverkan inom nätverket. Och man önskar fysiska nätverksträffar som gärna får bidra till den egna kunskapsutvecklingen.

Uppdraget

Huvudaktiviteten under 2019 blir att identifiera de aktörer och befintliga nätverk som ska vara en del av nätverket, att bjuda in till en nationell workshop som syftar till att få fram en beskrivning av vad som krävs för en fortsatt utveckling inom arbetet med akvatisk pedagogik både från en ekonomisk-, personell- och teknisk synvinkel.

Identifierade aktörer och spridning av inbjudan

För att hitta personer och grupper som jobbar med limnisk pedagogik påbörjade CNV i september 2019 ett arbete att kartlägga relevanta aktörer. De aktörer som identifierades fick information om att ett nätverk inom limnisk pedagogik skulle starta och fick samtidigt en inbjudan till den workshop i limnisk pedagogik som hölls 27-28 november 2019.

Följande kanaler har använts för att hitta aktörer inom limnisk pedagogik:

- Utskick till CNVs nätverk av naturvägledare via "Nytt från CNV" som når drygt 1 400 personer.

- Information lades ut på CNVs Facebook-sida som har över 1 300 följare. Inlägget nådde ytterligare drygt 600 personer. Det har också delats på Fb-sidan "Naturvägledare i Sverige" som har nästan 700 medlemmar.
- En kartläggning av projekt som jobbar med sötvattenspedagogik gjordes i LONA-databasen- Personlig kontakt togs med projektens kontaktpersoner.
- CNV har kartlagt aktiva vattenråd/vattenvårdsförbund och kontaktat nyckelpersoner inom dessa.
- Utskick har gjorts till Naturskoleföreningen, alla naturum i Sverige, Utenavet, Naturskyddsföreningens regionala kanslier, Naturskyddsföreningens rikstäckande skolprojekt, Sportfiskarnas rikstäckande skolprojekt, Friluftsförbundet, Förskoleforum, mm.
- Information har lagts ut på HaVs hemsida (kalendern).

CNV har bett alla som har kontaktats att sprida inbjudan vidare.

CNV har även påbörjat en kartläggning av aktörer inom limnisk pedagogik. Den kommer fortsätta under 2020: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-naturvagledning/kurser-seminarier-evenemang/dokumentation/2019/kartlaggning-aktiviteter-limnisk-pedagogik/>.

Genomförandet av workshopen

Syftet med workshopen var både att samla aktiva aktörer inom limnisk pedagogik och att specificera vilka behov som finns av ett nätverk och vilka önskemål deltagarna har på ett nätverk. Till workshopen gjordes 51 anmälningar, av dessa deltog 51 personer. Cirka 40 olika organisationer var representerade vilka grovt kan delas in i följande aktörsgrupper:

- Skolor
- Ideella föreningar/stiftelser
- Studieförbund
- Museum/Science center
- Myndigheter
- Universitet
- Naturrum
- Naturskolor
- Kommuner
- Enskilda projekt
- Vattenvårdsförbund
- Egenföretagare

Workshopen började med en inspirationsföreläsning av Johan Hammar. Den följdes av presentationer av 9 verksamheter runt om i landet (och Finland). Sedan visade Vänermuseets sina utställningar och sin mobila vattenutställning "Hållplats Vänern". Därefter började själva workshopen. Första dagen diskuterade vi behov av och önskemål på ett nätverk. Dag två fick deltagarna veta mer om hur naturum-Vänerskärgården jobbar med skolklasser. Därefter diskuterades om och hur en digital plattform skulle kunna underlätta för nätverkets kommunikation.

För programmet i sin helhet, inklusive deltagarlista, se bilaga 1.

Lista över presentationskavalkaden hittas i bilaga 2.

Övergripande resultat

Något som efter workshopen blivit tydligt är att det finns ett stort behov av och intresse för ett nätverk. Många aktörer arbetar ensamma och i små organisationer och sätter stort värde på att komma i kontakt med andra för att få stöd och inspiration.

Årliga träffar i kombination med en digital plattform var två tydliga önskemål. Andra önskemål var att få kontakt med varandra för att utbyta idéer, starta samarbeten, stötta varandra och på så sätt lyfta arbetet med limnisk (akvatisk) pedagogik. Det här kom tydligt fram både på den marina och den limniska workshopen.

Något annat som framfördes var styrkan i att nätverket består av personer från många olika organisationer och därför har en stor bredd av kunskap och erfarenheter. Vi kan tillsammans synliggöra arbetet med limnisk pedagogik utåt både för allmänhet och för politiker.

På den marina workshopen hade HMI delat upp deltagarna så att de satt tillsammans med andra från liknande verksamhet. De såg skillnad mellan de som tydligt har marin pedagogik som sin huvudsakliga uppgift (museum/science center) och de som har den som del i sin verksamhet (lärare) där den första gruppen har behov av nätverket för att utveckla och nå ut med den egna verksamheten medan den andra vill kunna använda nätverket som stöd i arbetet.

På den limniska workshopen som var ett uppstartsmöte gjordes inte någon sådan uppdelning. Men även där stod det klart att ett särskilt behov hos t ex naturum och science center var att nå fler med verksamheten medan aktörer inom skolvärlden har behov av stöd i form av upplägg av lektioner, kunskapsmaterial och pedagogiska aktiviteter. Samarbetet mellan skola och andra aktörer är en viktig aspekt att utveckla i ett nätverk.

Gruppdiskussioner dag 1, behov av och önskemål på ett nätverk

Syftet med gruppdiskussionerna var att utreda deltagarnas behov, både av ett nätverk och av en digital plattform.

Deltagarna började med att ringa in gemensamma nämnare, behov och önskemål. Det här är några av resultaten:

- Kunskapsmaterial med olika teman för pedagogiska utomhusaktiviteter.
- Ökad personlig kunskap för att skapa bättre förutsättningar både för verksamheten och för sig själv.
- Inspiration, idéer och praktiska tips
- Samarbeten
- Visa upp egna projekt, ta del av andras projekt
- Lära av varandra
- Plattform som underlättar kommunikation och utbyte
- Lyfta betydelsen av utomhusbaserat lärande i vattenmiljöer

Baserat på första diskussionen diskuterades följande frågor:

1. Hur kan ett limniskt nätverk hjälpa er i er verksamhet?
2. Hur kan ett nätverk samverka kring och utveckla limnisk pedagogik?
3. Vad vill ni ha ut av att ingå i ett nätverk?
4. Vad kan ni bidra med till ett nätverk?
5. Vad behöver ni för att kunna kommunicera, träffa andra aktörer i nätverket?

6. Vad krävs för att ett nationellt nätverk ska fungera?
7. Behövs fysiska träffar inom nätverket? Motivera svaret.
  - a. I så fall hur ofta?
  - b. Är det viktigt att träffarna även i fortsättningen är kostnadsfria?

Svaren kan sammanfattas i nedanstående teman:

Dela med sig av erfarenheter och lösningar

Alla grupper tryckte på vikten av olika typer av samarbeten. Dela tips och idéer. Få inspiration och lära av varandras goda exempel, men även av varandras misstag. Dela material, metoder och upplägg. Hur fungerar olika metoder i olika väder? Dela med sig av lösningar på problem. Hur jobbar andra med Agenda 2030?

Ekonomi/Hitta finansiering

Hjälpas åt och hitta samarbetspartners vid ansökningar för finansiering. Motivera för politiker att ge medel till verksamheten. Hur driver man projekt? Hur och var söker man medel för projekt? Göra gemensamma inköp av dyrt material.

Ökad kunskap

Genom att delta i ett större nätverk kan både den personliga kunskapen och verksamhetens kunskap öka. Medlemmarna i nätverket har olika bakgrund och olika perspektiv på limnisk pedagogik vilket kan bidra till att bredda tankesätt, till exempel att koppla natur till kultur och konst. Metodutveckling. Ta del av ny forskning. Lära sig mer om arter, utomhuspedagogik. Nyhetsbrev – vad är på gång när det gäller sötvatten och pedagogik.

Stöd

Många jobbar relativt ensamma och ser ett nätverk som ett sätt att få stöd och ökad ork i det egna arbetet. Att kunna bolla idéer och ta hjälp av varandras erfarenheter. Det är bra att lista vem som har vilka kompetenser inom nätverket, det underlättar att veta vem man kan kontakta i vilken fråga.

Hur når vi ut till fler?

Ett nätverk ses som en ökad möjlighet att kunna skapa opinion och nå ut till fler. Särskilt dem som inte hittar ut. Hur har andra gjort? Hur når vi vuxna?

Träffas för inspiration, erfarenhets- och kunskapsutbyte

Det är viktigt med fysiska träffar och bli inspirerad av vad alla andra gör. Genom möjligheten att träffas och att genom digitala forum bolla problem och finna lösningar kommer man långt. Hitta kontakter lokalt/regionalt. Besöka varandra (studiebesök). Skapa möten mellan olika organisationer.

Vad kan ni bidra med till ett nätverk?

Erfarenheter, kunskap, material, tekniker, data, politisk påverkan, konkreta arrangemang, vetenskapligt stöd och ansökningspartners.

Vad krävs för att ett nationellt nätverk ska fungera?

Kontinuitet, resurser för samordning, engagemang och aktivt deltagande samt avsatt tid för arbetet. En samordnare som har som arbete att sköta nätverket och kommunikationskanaler så att samtliga delar fungerar.

Behövs fysiska träffar inom nätverket? Motivera svaret. I så fall hur ofta? Är det viktiga att träffarna även i fortsättningen är kostnadsfria?

Årliga träffar behövs. Huruvida dessa behöver vara kostnadsfria eller inte varierar beroende på verksamhet och syfte med träffarna. Möjlighet att söka bidrag för att täcka kostnaderna för resor, boende och deltagande är nödvändigt för vissa verksamheter. Träffarna bör ha olika teman för kunskapsutveckling av nätverket (till exempel flodpärlmussla, utomhuspedagogik, skogens påverkan mm). Det vore bra att träffas hos varandras verksamheter. Träffarna bör hållas i mitten-slutet av november för då går arbetsbelastningen ner.

Gruppdiskussioner dag 2, digital plattform (sammanfattning av rapport från HaV, se fullständig rapport i bilaga 3)

Målet med diskussionerna under dag två var att undersöka behoven av en digital plattform för dem som jobbar med limnisk pedagogik. Deltagarna på workshopen jobbar med ett stort lokalt engagemang men har svårt att hitta hjälp och kunskap från andra på nationell nivå. Önskat läge är att deltagarna ökar sitt samarbete sinsemellan, ökar kunskapsnivån inom nätverket och även bland allmänheten. För att nå önskat läge är en digital plattform ett hjälpmedel och något som ger förutsättningar för ett lättare samarbete och till ett effektivare kunskapsinhämtande.

Nedan presenteras de behov som har identifierats som viktigast för att stötta de prioriterade områdena **"nätverket"**, **"kunskapsnivån"**, **"lyfta det lokala engagemanget"** och **"eget fokus"** på en digital plattform. Resultat ger en bild av vilka funktionella krav medlemmarna i nätverken har på en plattform men även krav på önskat innehåll och förvaltning.

Resultat från diskussionerna

Nätverket: Vad behöver du på en digital plattform för att du ska kunna träffa/kommunicera med/få stöd av de andra aktörerna i nätverket?

1. Det måste vara möjligt att ställa frågor och få svar online
2. Alla användarprofiler måste innehålla viktig information så att vi lätt kan hitta den vi söker
3. Det måste finnas ett kalendarium som visar aktiviteter, kurser och event
4. Det måste vara lätt att använda utifrån olika nivåer av användare
5. Det måste finnas kartor som visar var medlemmarna finns och var projekt pågår

Kunskapsnivån: Vad behöver du på en digital plattform för att öka den gemensamma kunskapsnivån i nätverket?

1. Det måste finnas forskningsinformation som är aktuell, lätt att förstå och relevanta för området som en del av innehållet
2. Det måste vara möjligt att ställa frågor och få svar online
3. Det måste finnas möjlighet att hitta och att lägga till länkar till andra webbsidor
4. Det måste vara möjligt att ladda upp och ladda ner material
5. Det måste vara möjligt att hitta onlineutbildningar

Kunskapsnivån: Vad behöver du på en digital plattform för att nätverket ska kunna öka den gemensamma kunskapsnivån om limnisk pedagogik hos allmänheten?

1. Det måste finnas finansieringstips

2. Det måste finnas kunskapsmaterial
3. Det måste finnas en publik del och en endast för nätverket
4. Det måste finnas lektionsmaterial som engagerar elever
5. Det måste vara möjligt att ställa frågor och få svar online

Lyfta det lokala engagemanget: Vad behöver du på en digital plattform för att lyfta ditt/ert arbete/verksamhet så att fler får nytta av det?

1. Det måste vara möjligt att ladda upp och ladda ner material
2. Det måste finnas ett kalendarium som visar aktiviteter, kurser och event
3. Det måste vara lätt att använda utifrån olika nivåer av användare
4. Det måste finnas uppdaterad information om pågående projekt
5. Alla användarprofiler måste innehålla viktig information så att vi lätt kan hitta den vi söker

Eget fokus: Vad behöver du på en digital plattform från de som jobbar dagligen med limnisk pedagogik för att du ska kunna lägga tid och kraft på att arbeta med limnisk pedagogik?

1. Det måste vara lätt att använda utifrån olika nivåer av användare
2. Det måste finnas lektionsmaterial som en del av innehållet
3. Det måste finnas lektionsmaterial som engagerar elever
4. Det måste finnas en artlista
5. Det måste finnas möjlighet att genomföra en behovsanalys

Eget fokus: Vad skulle du som jobbar dagligen med limnisk pedagogik vilja erbjuda på en digital plattform de som arbetar inom förskola/skola/gymnasium/föreningar?

1. Jag vill erbjuda läroplansanpassat material
2. Jag vill erbjuda aktivitetssupplägg
3. Jag vill bidra till en kunskapsbank
4. Jag vill bidra till en artlista

Arbetet framöver

För att få igång ett väl fungerande och aktivt nätverk anser CNV att det under första året behövs en högre tjänstegrad än när nätverket funnits ett tag. Baserat på önskemål från workshopen behöver en nätverkssamordnare:

- Första året lägga mycket tid på att bygga upp och få igång nätverket. Vid den limniska workshopen framfördes många önskemål om fortbildning. För att stärka nätverkets utomhuspedagogiska och kommunikativa kvaliteter kopplat till limnisk kunskap anser CNV att det vore bra att anordna tre regionala träffar kring just detta (ett förslag som också kom fram under träffen). Ytterligare en positiv effekt av regionala träffar är att samordnaren lär känna nätverkets medlemmar och deras verksamheter och att medlemmarna lär känna varandra regionalt och lokalt.
- Inspirera medlemmarna att vara aktiva på den digitala plattformen.
- Underlätta kontakt och kommunikation mellan medlemmarna

- Skriva nyhetsbrev till exempel om vad som är nytt inom forskning, naturvägledning och utomhuspedagogik samt konkreta tips och temaartiklar som ökar deltagarnas kunskap om limniska pedagogik.
- Vara moderator i det digitala forumet.

I HaVs rapport "Återrapportering av Havs- och vattenmyndighetens arbete med vatten- och marin pedagogik 2019" önskas även följande av samordnaren:

- Genomföra en årlig stor konferens tillsammans med marina nätverket.
- Ta emot och gå igenom ansökningar av bidrag. Fördela bidrag.
- Delta i internationella konferenser

Övrigt

Under både den marina och den limniska workshopen framfördes idén om en publik plattform som komplement till en intern. Här finns CNVs hemsida, www.cnv.nu, som exempel. Det är redan en välbesökt och väl fungerande plattform för goda exempel, idéer, tips och den är öppen för alla. På hemsidan finns olika teman för aktiviteter inom naturvägledning. En möjlighet finns att utöka hemsidan med limnisk pedagogik.

CNV samlar idag ett stort nätverk av utomhuspedagoger/naturvägledare. Det finns förstås många beröringspunkter med det limniska nätverket då många av dem som redan finns i detta nätverk också jobbar med sötvattensfrågor.

CNV samverkar även med Institutionen för akvatiska resurser, SLU Aqua, som forskar på fisk och skaldjur i hav, sjöar och vattendrag och främjar ett hållbart nyttjande av dessa resurser. Det finns därför goda möjligheter att förmedla färsk forskning och skapa kontakter till båda nätverken.

Samverkan med det marina nätverket

Precis som på den marina workshopen kom det fram på den limniska workshopen att samarbete mellan de två nätverken är önskvärt eftersom allt vatten hänger ihop. Men det framkom också synpunkter om att limniska frågor ofta får stå tillbaks eftersom det marina får större fokus. Det kan tala för att de båda nätverken, i alla fall till en början, bör vara separata så att det limniska blir extra belyst och får en egen stabilitet som nätverk. På sikt kan en sammanslagning vara rationell.

Bilagor till rapporten

1. Programmet i sin helhet, inklusive deltagarlista
2. Lista över presentationskavalkaden
3. Rapport från HaV: Akvatisk pedagogik, förstudie digital plattform